

Q.P. Code :28174

[Time: Three Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any five questions, selecting not more than three questions from any one section.
 2. Answers to the two sections should be written in the same answer book.
 3. Figures to the right indicate full marks.
 4. Draw neat diagrams wherever necessary.

Section - I

Q.1 Attempt any two of the following:- (20)

- a. What is economic development? Explain three core values of development.
- b. Explain the meaning of Human Development Index. Write a note on measurement of Human Development Index (HDI).
- c. What are the causes of market failure?

Q.2 Attempt any two of the following:- (20)

- a. Explain Rostow's stages of growth.
- b. Critically examine Harrod's model of growth.
- c. Discuss Solow's growth theory.

Q.3 Attempt any two of the following:- (20)

- a. Discuss Romer's endogenous growth model.
- b. Explain the theory of Big Push.
- c. Discuss critical minimum effort thesis.

Q.4 Attempt any two of the following:- (20)

- a. What is Poverty? Explain different approaches to poverty measurement.
- b. Discuss Lorenz-Curve and Gini-coefficient as measures of income inequalities.
- c. Write an explanatory note on Kuznet's inverted 'U' hypothesis.

Section – II

Q.5 Attempt any two of the following:- (20)

- a. Write an explanatory note on theory of demographic transition.
- b. What are the causes of high fertility in developing countries?
- c. Explain the role of health in economic development.

Q.6 Attempt any two of the following:- (20)

- a. What is urbanization? What are the various causes of urbanization?
- b. Explain Harris-Todaro model of rural – urban migration.
- c. Explain role of women in informal sector.

Q.P. Code :28174

Q.7 Attempt **any two** of the following:-

(20)

- a. Explain role of agriculture in economic development.
- b. Write a note on rural credit markets.
- c. Explain main objectives and features of Agreement on Agriculture.

Q.8 Attempt **any two** of the following:-

(20)

- a. Write an explanatory note on outward looking trade strategy.
- b. Examine the role of MNC's in economic development of developing countries.
- c. Discuss the role of World Bank.

Q.P. Code :28174

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा परंतु कोणत्याही एका विभागातील तीन पेक्षा जास्त प्रश्न सोडवू नका.
२) दोन्ही विभागातील उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
३) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

विभाग-१

- प्र.१** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (२०)
अ) आर्थिक विकास म्हणजे काय? आर्थिक विकासाची तीन मुख्य मुल्ये स्पष्ट करा.
ब) मानवी विकास निर्देशांकाचा अर्थ स्पष्ट करून मानवी विकास निर्देशांकावर टिप लिहा.
क) बाजारपेठेच्या अपयशाची कारणे कोणती?
- प्र.२** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (२०)
अ) रोस्टॉच्या विकास अवस्था विशद करा.
ब) हॅरॉड यांच्या प्रतिमानाचे टिकात्मक परिक्षण करा.
क) सोलो यांच्या वृद्धी प्रतिमानावर चर्चा करा.
- प्र.३** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (२०)
अ) रोमरच्या अंतस्थ वृद्धी प्रतिमानावर चर्चा करा.
ब) जोराचा धक्का सिद्धांत स्पष्ट करा.
क) किमान आवश्यक प्रयत्न सिद्धांताची चर्चा करा.
- प्र.४** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (२०)
अ) दारिद्र्य म्हणजे काय? दारिद्र्य मोजमापाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
ब) उत्पन्न विषमतेचे मापक म्हणून लॉरेन्झ वक्र आणि गिनी सहगुणकाची चर्चा करा.
क) कुझनेटच्या उलटा यु (U) सिद्धांतावर स्पष्टीकरणात्मक टिप लिहा.

विभाग-२

- प्र.५** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. (२०)
अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतावर स्पष्टीकरणात्मक टिप लिहा.
ब) विकसनशील देशात उच्च जननदरांची कारणे कोणती?
क) आर्थिक विकासात आरोग्याची भूमिका विशद करा.

Q.P. Code :28174

प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

(२०)

- अ) शहरीकरण म्हणजे काय? शहरीकरणाची विविध कारणे कोणती?
ब) ग्रामीण – शहरी स्थलांतरासंबंधीचे हॅरीस – टोडरो प्रतिमान स्पष्ट करा.
क) असंघटित क्षेत्रातील स्त्रियांची भूमिका विशद करा.

प्र.७ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

(२०)

- अ) आर्थिक विकासात शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) ग्रामीण पतबाजार यावर टिप लिहा.
क) शेती करारासंबंधी महत्त्वाची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.८ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

(२०)

- अ) बहिर्लक्षी व्यापार व्यूहरचना यावर स्पष्टीकरणात्मक टिपा लिहा.
ब) विकसनशील देशाच्या आर्थिक विकासात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
क) जागतिक बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
